

Guia docent

2059822 - CCM – Cultures del Món. Pròxim Orient i Mediterrània antiga

Unitat responsable: Universitat Politècnica de Catalunya **Última modificació:** 22/04/2022
Unitat que imparteix: 205 - ESEIAAT - Escola Superior d'Enginyeries Industrial i Aeroespacial i Audiovisual de Terrassa - UPC - Campus de Terrassa
Titulació: Diploma Sènior Universitari en Ciència, Tecnologia i Societat
Curs: 2024 - 2025 **Crèdits:** 5.0 **Idiomes:** Català

PROFESSORAT

Professorat responsable: Jordi Pisa Sánchez (estilicon@hotmail.com)

Altres:

COMPETÈNCIES DE L'ASSIGNATURA

- Adquirir una perspectiva general de la diversitat de cultures del món antic (Pròxim Orient i Mediterrània antiga).
- Situar en el seu context històric i geogràfic les cultures tractades en el curs.
- Conèixer els principals trets que caracteritzen les diverses cultures que es van succeir al Pròxim Orient i la Mediterrània antiga.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

Breu descripció dels continguts:

El Pròxim Orient i la Mediterrània van ser el bressol on van nàixer a partir del III mil·lenni a.C. algunes de les primeres civilitzacions humanes. Aquesta assignatura pretén endinsar-se en el coneixement de diverses d'aquestes cultures i dels territoris on es van desenvolupar.

Iniciarem l'assignatura coneixent les **primeres civilitzacions mesopotàmiques (Sumer i Accad)** i els principals avenços que la humanitat va assolir en aquest període, com l'agricultura o l'escriptura. D'aquest període inicial estudiarem també la cultura de l'Antic **Egipte**, l'art i l'arquitectura del qual encara ens segueixen meravellant. Coneixerem la història i la cultura dels **hitites**, poble que va dominar Àsia Menor durant la segona meitat del II mil·lenni a.C. Finalitzarem l'estudi del Pròxim Orient antic coneixent el **poble i la cultura persa**, que va dominar Iran, Mesopotàmia i Egipte a finals del I mil·lenni a.C.

A continuació estudiarem les diverses cultures que es van desenvolupar a la riba del Mar Mediterrani, des de les **cultures cretenques de l'Edat del Bronze (minoics i micènics)**, passant pels **fenicis**, poble de navegants i comerciants que es van expandir per tota la Mediterrània, analitzarem el misteri que envolta els orígens i la **cultura etrusca** i acabarem estudiant la **cultura ibèrica**, els prínceps guerrers d'Occident que van dominar el litoral de la península ibèrica a finals del I mil·lenni a.C.

1. Sumer i Accad. L'origen de la civilització (Mesopotàmia)

El Pròxim Orient va ser la regió del planeta on es van desenvolupar les primeres civilitzacions humanes avançades. A Sumer, al sud de Mesopotàmia, la terra entre els rius Tigris i Eufrates, van aparèixer i consolidar-se les primeres ciutats-estat que marcarien l'evolució històrica de la regió. Amb les primeres ciutats apareixeran els palaus i els reis, la religió i els temples i l'escriptura cuneïforme, l'eina bàsica de l'administració. Sargon d'Accad va el primer rei que va dominar tots els territoris del sud de Mesopotàmia creant el primer imperi conegut a la humanitat.

2. Egipte. El do del Nil

El riu Nil va ser l'element natural que va donar forma a l'Antic Egipte. La vida dels antics egipcis es regia pels cicles d'inundació del gran riu. L'Egipte faraònic es va organitzar al llarg del seu curs, creant una de les cultures més importants del Món Antic. Els temples, l'arquitectura, les piràmides i les tombes funeràries ens parlen de la vida dels faraons i de les elits egípcies. Els seus rituals funeraris ens informen de la seva concepció del Més Enllà i els jeroglífics ens permeten desxifrar els seus misteris.

3. Hitites. L'Imperi oblidat (Àsia Menor)

Els hitites van ser un poble d'origen indoeuropeu que va dominar el territori de l'Àsia Menor on va crear una cultura que va rivalitzar a mitjans del II Mil·lenni a.C. amb els pobles veïns del Pròxim Orient i Egipte. Es considera que els hitites van ser els primers que van desenvolupar la metal·lúrgia del ferro, un avenç tecnològic que va iniciar una nova època a la història.

4. Minoics i Micènics. Els dominadors del Mediterrani

L'illa de Creta i la Grècia continental van ser el bressol de les cultures minoica i micènica, que durant el II Mil·lenni a.C., van dominar el mediterrani. L'estudi d'aquestes cultures ens permet constatar els vincles que van existir entre elles, i les seves restes arqueològiques, els seus palaus-ciutat, les seves pràctiques funeràries i la seva iconografia, ens permetran endinsar-nos en una història de domini marítim i comercial que va representar les primeres grans cultures nascudes i desenvolupades a Europa.

5. Fenícia. Comerciants i colonitzadors (Llevant Mediterrani)

Durant la primera meitat del mil·lenni I a.C. els fenicis van dominar el comerç del Mediterrani. La seva activitat s'estenia des del seu lloc d'origen, la franja litoral siriana-libanesa, fins a l'estret de Gibraltar, fent possible un intercanvi econòmic i cultural sense precedents entre els pobles d'Orient i Occident de la Mediterrània, on van crear tot una sèrie de factories i assentaments comercials des de Xipre fins a Cadis que amb el temps es van convertir en autèntiques ciutats.

6. Etruscs. L'enigma històric (Itàlia)

La civilització etrusca va florir al centre d'Itàlia entre els segles VIII i III a.C. Una cultura que va ser coneguda a l'antiguitat per ser una de les principals potències comercials de la Mediterrània. Gran part de la seva història i de la seva cultura va ser assimilada per l'expansionisme romà. Encara i així, les tombes etrusques, els seus continguts i les seves pintures murals són un testimoni de primera mà de la gran prosperitat i de les contribucions significatives aportades per part de la primera gran civilització d'Itàlia a la cultura mediterrània.

7. Iberia. Una cultura del Mediterrani (Península Ibèrica)

La cultura ibèrica abasta de forma genèrica els grups humans que van habitar el litoral mediterrani de la Península Ibèrica entre el segle VI a.C. i la conquesta romana. Aquesta denominació inclou una gran diversitat de pobles que parlaven i escrivien llengües diferents, unes llengües que encara no han estat desxifrades.

Estudiarem alguns dels assentaments ibèrics més importants i coneixerem els principals trets culturals d'una de les cultures més rellevants del Mediterrani occidental antic.

8. Pèrsia. Els dominis del Gran Rei (Iran)

Els perses van crear al segle VI a.C. l'imperi més gran que va existir fins aquells moments. Un poble d'origen indoiranà que es va convertir en la potència hegemònica al Pròxim Orient antic durant el regnat de Cir, Darius o Xerxes. i que va mostrar una gran tolerància respecte a les cultures, religions i societats que va dominar.

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

Es consideren aprovades les persones matriculades que assisteixin al 80% de les classes.

Es proposaran activitats addicionals "optatives" per augmentar la qualificació les quals poden consistir en la possibilitat de lliurar un petit treball o investigació personal sobre un tema relacionat amb l'assignatura o fer una breu presentació a classe en format de grups petits.

BIBLIOGRAFIA

En cada tema es veuran fonts i referències específiques.

Com a bibliografia amb caràcter molt general poden ser d'utilitat:

Pérez Largacha, Antonio, *Historia antigua de Egipto y del Próximo Oriente*, Ed. Akal, 2007

Aubet, Mª Eugenia, *Tiro y las colonias fenicias de Occidente*, Ed. Bellaterra, 2017

Shaw, Ian, *Historia del Antiguo Egipto*, Ian, Ed. La Esfera de los Libros. 2016

Margueron, Jean Claude, *Los mesopotamicos*, Ed. Cátedra, 2013

Bryce, Trevor, *El reino de los hititas*, Ediciones Cátedra. 2001

Kuhrt, Amelie, *El Oriente próximo en la antigüedad*, c. 3000-330 a. C., Editorial Crítica, 2001

Sanmartí, J.; Santacana, J., *Els ibers del nord*, Rafael Dalmau Editor, 2005

Lara Peinado, Federico. *Los etruscos*, Ed. Cátedra, Madrid, 2007

Fernández Uriel, Pilar, *Historia Antigua Universal II. El mundo griego hasta la segunda mitad del siglo IV a. C.*, Ed. UNED , 2002